

Galambos Anna fiatal nagykövet beszéde az Európai Parlamentben

Az UNICEF Magyarország egyik fiatal nagykövete, Galambos Anna közvetítette a fiatalok hangját 2025.01.15-én, szerdán az Európai Parlament Belső Piaci és Fogyasztóvédelmi Bizottsága által szervezett brüsszeli meghallgatáson, amelynek témája a gyermekek online védelme volt. Az eseményen egyrészt a jelenlegi eszközök hatékonyságát vizsgálták, másrészt a jelenleg is fennálló, fiatalok életét megnehezítő problémákra igyekeztek megoldásokat keresni.

Galambos Anna egy közvéleménykutatásban vizsgálta a Z generáció internethasználatát; kérdőíve több mint ötven iskolába eljutott, így kétszáznál is több fiatal választ volt lehetősége elemezni. A „FOMO vagy JOMO?” címre hallgató kérdőívében a fiatal UNICEF nagykövet olyan kérdésekre igyekezett választ találni, mint hogy a fiatalok milyen célokra használják az internetet, naponta hány órát töltenek képernyő előtt, de emellett a fiatalok személyre szabott hirdetésekről, influenszerekről, videójátékokról és a közösségi médiáról alkotott képét is alaposan körbejárta. Anna így konkrét válaszokkal, adatokkal érkezett Brüsszelbe, ahol egy beszédben összesítve fejtette ki kutatásának eredményeit és tett javaslatokat a jelenlévő képviselőknek a fiatalokat érintő egyre inkább erősödő problémák megoldásával kapcsolatban. Az 1997 és 2012 között született fiatalok az első olyan generáció tagjai, akik már az internettel együtt nőttek fel, így szinte minden Z-generációba tartozó tinédzser és fiatalfelnőtt életének szerves részét képezi az internet és annak minden veszélye. A fiatal nagykövet személyes példákkal is szemléltette a problémákat, ismerőseit, közeli barátait említve tette hatásosabbá, elgondolkodtatóbbá a problémákat.

Az internet használata során rengeteg veszélyre kell a mai fiataloknak odafigyelni; az internetes zaklatás, a grooming – azaz az a jelenség, amikor az online térben a felnőttek magukat gyerekeknek/fiatalnak kiadva próbálnak kiskorúak közelébe férkőzni – átverések és egyéb káros tartalmaknak való folyamatos kitétel teszi ki a leggyakoribb veszélyeket. A közvéleménykutatás eredményei felhívják arra a figyelmet, hogy az internetes algoritmusok is olyan tartalmakhoz juttatják el a kiskorúakat, amik károsnak bizonyulnak. Az egészségtelen diétákat pozitívan bemutató videók, kártékony ideológiák, illetve az életre is veszélyes kihívások csupán egy részét teszik ki azoknak a tartalmaknak, amik miatt a fiatalok akár a saját értéküket, önmagukba vetett bizalmukat is megkérdőjelezhetik. A mentális egészség megvédése érdekében konkrét lépésekre van szükség; az erre tett javaslatok között szerepel

többet között a tartalmak fokozott ellenőrzése akár mesterséges intelligencia bevonásával, illetve az algoritmusok fejlesztése is.

Az internet mellett a videójátékok is negatív hatással vannak a fiatalok mentális egészségére. A videójátékokban ábrázolt túlzott erőszak már régóta vita tárgyát képezi szakemberek között is, ahogyan a videójátékfüggőség is elismert függőségként szerepel a WHO addikciókat tárgyaló listáján, „játékvarként” utalva erre a gyakori függőségi formára. A Betegségek Nemzetközi Osztálya (BNI) 11. kiadása értelmében akkor beszélhetünk játékvarról, ha a játék tartós vagy rendszeresen visszatérő módon van jelen a vizsgált személy életében, legyen szó online vagy offline játékról. A kontrollvesztés, játékkal töltött idő, és a játék túlzott prioritizálása más tevékenységekkel, kapcsolatokkal szemben mind idetartoznak. Az erőszakkal telített játékok mindemellett a fiatalok mentális egészségét is befolyásolják, hangulatzavart, irritációt és koncentrációvesztést okozva. A videójátékokat tekintve a másik fő probléma a játékon belüli mikrotranzakciók – azaz a játékon belüli vásárlások -, amikkel különböző módokon pénzt csálnak ki a játékosokból. A Galambos Anna által tett javaslatok a szoftver cégeket célozzák meg: a játékidő limitálását segítő beépített funkciók például segíthetnének a játékvartól szenvedő fiatalok napjait kontrollálni. Mindemellett a mikrotranzakciókra való figyelemfelhívás fontosságát is kiemeli, illetve a szülők edukálását elősegítő eszközök fejlesztését is javasolja.

A végeláthatatlan képernyőgörgetés egy általános problémává nőtte ki magát. Anna kutatása alapján a legtöbb válaszadó napi három-négy órát is készülékük előtt tölt, míg sokaknál ez a szám akár több mint napi hat óra is lehet. Más kutatások is hasonló adatokkal szolgálnak, illetve a magas képernyőidő a kisgyerekeket is erősen érinti; egyes kutatások szerint az európai 3-4 éves gyerekek több mint 75%-a tölt túl sok időt ilyen módon. A 9-16 éves korosztály átlagosan napi három órát van az online térben, míg a 16-24 évesek akár átlagosan naponta hét óránál is többet interneteznek. A mentális egészség mellett a fizikai egészségre, produktivitásra, koncentrációra és a kapcsolatainkra is hatással van ez a probléma, részletezi Galambos Anna. Olyan platformok fejlesztését szorgalmazza, amely egészségesebb szokások kialakítására adna lehetőséget, de az oktatás fontosságára is felhívja a figyelmet.

Az interneten töltött idő maga után von más problémákat; az állandó közösségi média használat során a fiatalok ugyanis folyamatosan hamis képpel találkoznak. Az influenszerek a szponzorációknak és a reakciók, nézettség elérése érdekében általában a lehető legjobb formájukat mutatják meg azt az érzetet keltve ezzel egy átlagos életet élő fiatalban, hogy sem ő maga sem az élete nem elég jó. Mindez szorongáshoz, kisebbségi komplexushoz, alacsony

önbecsüléshez, illetve túlzott és felesleges pénzköltéshez vezet a fiatalok körében, akiknek identitása tizenévesen még korántsem szilárdult meg. A transzparencia elérése és a manipuláció elkerülése érdekében konkrét lépéseket fogalmazott meg Anna: olyan szabályokra van szükség, amik arra kötelezik az influenszereket, hogy minden hirdetést és együttműködést pontosan jelöljenek meg.

A hirdetések ugyanis már önmagukban problematikusak; a kutatás résztvevői arról számoltak be, hogy a személyre szabott hirdetések miatt gyakran a beleegyezésük nélkül is megfigyelve érzik magukat. Habár ezeknek a hirdetéstípusoknak megvan a maga előnye, például megkönnyítik az álláskeresést is, de közben egyrészt zavaró érzetet keltenek a fiatalokban, másrészt a költési szokásaikra is rossz hatással vannak. Az átláthatóság, illetve a felhasználók magánszférájának tiszteletben tartását sürgeti az UNICEF fiatal nagykövete.

A fiatalok nem csak passzív felhasználói az internetnek, sok tinédzser és huszonéves próbál tartalomgyártóként szerepet vállalni a közösségi oldalakon. Ezeket a fiatalokat azonban nem védik megfelelő szabályok: alulfizetettek, túldolgoztatják őket, illetve jogukat nem tisztelő szerződések aláírására kényszerítik őket azok a vállalatok, amelyek kihasználják a kiskorúak lelkesedését. Anna javaslatai a tizennyolc év alatti fiatalok szerződéseinek átdolgozását célozzák meg, illetve arra szólítja fel a döntéshozókat, hogy igazságosan kompenzálják a kiskorú tartalomgyártókat, hangsúlyozva a mentális egészség védelmét célzó források kidolgozását is. Mindemellett arra is kitér beszédében, hogy ezeket a fiatalokat megfelelő jogi és pénzügyi tanáccsal kell ellátni, hogy megfelelően és felelősségteljesen tudjanak döntéseket hozni.

A tudatos internethasználat közös felelősségünk, de a döntéshozók felelőssége az, hogy felnőttként a megfelelő lépésekkel biztosítsák a fiatalok védelmét, hangsúlyozza Anna. A gondosan összeszedett, megfontolt megoldásötletek mellett még egy utolsó javaslatot is megfogalmazott: egy EU-s Ifjúsági Digitális Jogokért felelős munkacsoport létrehozását szorgalmazza annak érdekében, hogy a fiatalok, technológiai szakértők, pedagógusok és döntéshozók egymással együttműködve tudjanak közös lépéseket tenni az előbbieken tárgyalt problémákkal kapcsolatban. Az internetnek nem muszáj veszélyesnek és károsnak lennie, a fiatalok érdekeit szem előtt tartva kell annak edukatív, inspiráló erejét kihasználni.